

თანამედროვე გერმანული სისხლის სამართლის პოლიტიკა – ლიბერალური ტენდენციები თუ გამკაცრება? * **

პროფესორი, სამართლის დოქ. *მარტინ პაულ ვასმერი*, კიოლნის უნივერსიტეტი

I. შესავალი

უკანასკნელი ორი ათწლეულის განმავლობაში, გერმანული სისხლის სამართლის ფუნდამენტი უცვლელი რჩებოდა. გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსი¹, რომელიც 1871 წლის 15 მაისის რაიხის სისხლის სამართლის კოდექსიდან² იღებს სათავეს, სისხლის სამართლის დიდი რეფორმის ფარგლებში, 1970-იან წლებში, სისხლის სამართლის რეფორმის 5 კანონის მეშვეობით (1969-1974), საფუძვლიანად შეიცვალა.³ შემდეგი დიდი რეფორმა განხორციელდა 1998 წელს, სისხლის სამართლის რეფორმის მეექვსე კანონით,⁴ რომელსაც შედეგად არაერთი კონკრეტული ცვლილება მოჰყვა. 1998-2002 წლებში, დაახლოებით 100-მა კანონმა გსსკ-ში სისხლის-სამართლებრივი ნორმების მოდიფიცირება ან შეცვლა გამოიწვია.⁵ საქართველოსგან⁶ განსხვავებით, რომელშიც სისხლის სამართლის ყველა ნორმა სისხლის სამართლის კოდექსშია თავმოყრილი, გერმანულ დამატებით სისხლის სამართალში უამრავი

ცვლილება განხორციელდა. ამჟამად 426 (!) გერმანული დარგობრივი კანონი შეიცავს სისხლისსამართლებრივი ნორმების ვრცელ ნაწილს.⁷ კითხვაზე პასუხისთვის, თანამედროვე გერმანული სისხლის სამართლის პოლიტიკა ლიბერალური ტენდენციებით ხასიათდება თუ გამკაცრებით, თვალი უნდა გადავავლოთ რამდენიმე მნიშვნელოვან რეფორმას.

II. სისხლის სამართლის რეფორმის მეექვსე კანონი (1998)

1998 წლის 26 იანვრის სსრმკ,⁸ რომელიც 1998 წლის პირველ აპრილს შევიდა ძალაში, სისხლის სამართლის უკანასკნელი დიდი რეფორმის კანონია. სისხლისსამართლებრივი დაცვის გაუმჯობესებისა და სამართალგამოყენების გამარტივებისთვის იგი მიზნად ისახავდა გსსკ-ის კერძო ნაწილის განახლებას, სასჯელის ფარგლების ჰარმონიზებას, აგრეთვე, დროსთან შეუსაბამო ან უსარგებლო სისხლისსამართლებრივი ნორმების გაუქმებას.⁹ რეფორმის აუცილებლობა განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით არსებობდა, რომ ზოგ შემთხვევაში ქონების ან საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დელიქტებისათვის სასჯელის უფრო მაღალი ფარგლები იყო დადგენილი, ვიდრე სხეულის დაზიანების დელიქტებისათვის. ამისათვის მოხდა სასჯელის ზომების შესაბამისობაში მოყვანა, რათა პიროვნულ სამართლებრივ სიკეთეებს (სიცოცხლეს, ფიზიკურ ხელშეუხებლობას, თავისუფლებას) მატერიალური სამართლებრივი სიკეთეების (საკუთრების, ქონების, სამართლებრივი ურთიერთობის უსაფრთხოების) პირისპირ მეტი მნიშვნელობა

* სტატია გერმანულიდან თარგმნა ჟურნალის სამუშაო ჯგუფის წევრმა, *თამარ შავგულიძემ*.

** მოხსენების წერილობითი ვერსია, რომელიც საგაზაფხულო სკოლის „სისხლის სამართალი და ადამიანის უფლებების“ ფარგლებში, 2023 წლის 4 მარტს გაიმართა თელავში. ორგანიზატორები იყვნენ საქართველოს უნივერსიტეტის (თბილისი) ქართული, გერმანული და საერთაშორისო სისხლის სამართლის ინსტიტუტი და ფრიდრიხ ნაუმანის ფონდი თავისუფლებისთვის.

¹ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც გსსკ.

² შემდგომ შემოკლებულია, როგორც რსსკ.

³ 10.09.1998 წლამდე ცვლილებების მიმოხილვა იხ. *Tröndle, Herbert/Fischer, Thomas, Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, 50. Aufl., 2001, S. LI ff.

⁴ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც სსრმკ.

⁵ 12.11.1998 წლიდან ცვლილებების მიმოხილვა იხ. *Fischer, Thomas, Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, 70. Aufl., 2023, S. LIX ff.

⁶ ქართული სისხლის სამართლის პოლიტიკასთან დაკავშირებით იხ. *ობანაშვილი, ანრი, DGStZ* (გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ჟურნალი) 4/2022, 142-153 (ქართული ვერსია).

⁷ იხ. Bundesministerium der Justiz (Hrsg.), *Bundesrechtliche gesetzliche Straf- und Bußgelddrohungen im Nebenstrafrecht*, Stand: 03.01.2022, S. 9 ff., 139.

⁸ BGBl. (Bundesgesetzblatt) I, 1998, S. 164.

⁹ BT-Drs. (Bundestagsdrucksache) 13/8587, S. 1.

შეეძინა. ამას გარდა, დასჯადობის ხარვეზების გამოსარიცხად, განმარტების სირთულეების დასაძლევად, ფაქტობრივი შემადგენლობების თანამედროვე მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანისა და სისხლისსამართლებრივი ნორმების აგებულებისა და ენობრივი გამოყენების გაერთიანების მიზნით, შეივსო და ახლებურად ჩამოყალიბდა სისხლისსამართლებრივი ნორმები.¹⁰ ეს განსაკუთრებით ეხებოდა ცეცხლის წაკიდების დელიქტებს. თუმცა ცვლილებები აგრეთვე შეეხო სხეულის დაზიანებისა და ქურდობის დელიქტებსაც. ბოლოს გაუქმდა დროსთან შეუსაბამო ნორმები, როგორებიცაა საემიგრაციო თაღლითობის უსარგებლო ნორმა (გსსკ-ის 144-ე პარაგრაფის ძველი რედაქცია) და ახალშობილის მკვლელობა (გსსკ-ის 217-ე პარაგრაფის ძველი რედაქცია), რომელიც შეიძლება განზრახ მკვლელობის ნაკლებად მძიმე შემთხვევით (§ 213 გსსკ) იქნეს მოცული.¹¹

სსრმკ-ით კანონმდებელმა საკუთარ თავს მეტი მისთვის მოსთხოვა: 1871 წლის შემდეგ გსსკ-ის ყველაზე ფართომასშტაბიანი ცვლილებების პროექტი, რომელიც მცირე დროში ცალკეული ნორმების ფუნდამენტურ ცვლილებას ითვალისწინებდა, მან უმოკლეს საკონსულტაციო პერიოდში შექმნა და მხოლოდ 2 თვიანი გარდამავალი პერიოდი დაადგინა.¹² ამის გათვალისწინებით, გასაკვირი არ არის, რომ რეფორმისადმი გამოჩენილ ენთუზიაზმში მან არაერთი უზუსტობა დაუშვა, რამაც კრიტიკული პუბლიკაციების ნიაღვარი გამოიწვია. მით უფრო იმის გამო, რომ სისხლის სამართლის მეცნიერება საკანონმდებლო პროცესში ნაკლებად იყო ჩართული. მაგალითად, ცეცხლის წაკიდების დელიქტების მონესრიგების სისტემა „სრულ წარუმატებლობად“ შეფასდა, ის იწვევდა აბსურდულ შედეგებს და ამ რეგულაციების გამოყენებას კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებდა.¹³ კრიტიკა წარმოიშვა სიცოცხლისა და ფიზიკური ხელშეუხებლობის წინააღმდეგ მიმართულ დელიქტებთან დაკავშირებითაც, რომლებთან მიმართებით კანონმდებელმა იმგვარი რეგულაციები შექმნა, „რომელთა ეფექტებზე თავ-

ვდაც არ ჰქონდა წარმოდგენა“.¹⁴ განმარტების სირთულეები სასამართლოსა და მეცნიერების მიერ მოგვარდა, ხოლო ნაწილი შემდგომი ცვლილებების ფარგლებში იქნა აღმოფხვრილი. რეფორმის უმთავრესი აღმოჩენა შეიძლება ის იყოს, რომ არ არის სასურველი, კანონშემოქმედებითი პროცესი წარმართოს დევიზით „მოსამართლე გამოასწორებს“.¹⁵

III. კორუფციის სისხლის სამართალი

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში, კორუფციის სისხლის სამართალი რამდენჯერმე ფუნდამენტურად გაფართოვდა და არსებითად გამკაცრდა, უპირველესად, ევროპული და საერთაშორისო შეთანხმებების გათვალისწინებით.¹⁶ თავდაპირველად, 1997 წლის 13 აგვისტოს (პირველ) კანონს „კორუფციასთან ბრძოლის შესახებ“¹⁷ 1997 წლის 20 აგვისტოსთვის არაერთი განვრცობა და გამკაცრება მოჰყვა შედეგად.¹⁸ გსსკ-ის მე-11 პარაგრაფის პირველი აბზაცის Nr. 2, ქვეპუნქტი c შეივსო თანამდებობის პირის ცნებით, რათა მას სამომავლოდ ისეთი პირებიც მოეცვა, რომლებიც საჯარო ადმინისტრაციის ამოცანებს კერძოსამართლებრივად ორგანიზებულ საწარმოში ახორციელებდნენ. გამარტივდა გსსკ-ის 331-ე (სარგებლის მიღება) და 333-ე პარაგრაფების (უპირატესობის მინიჭება) წინაპირობა – უმართლობაზე შეთანხმება, ისე რომ ორიენტირება მოხდა არა კონკრეტულ სამ-

¹⁰ BT-Drs. 13/8587, S. 18.

¹¹ BT-Drs. 13/8587, S. 28 f. და S. 34.

¹² Fischer, Thomas, NSTZ (Neue Zeitschrift für Strafrecht) 1998, 13.

¹³ Fischer, Thomas, NSTZ 1998, 13, 14.

¹⁴ Jäger, Christian, JuS (Juristische Schulung) 2000, 31, 32.

¹⁵ Renzikowski, Joachim, NSTZ 1999, 440, 442.

¹⁶ Übereinkommen über die Bekämpfung der Bestechung, an der Beamte der Europäischen Gemeinschaften oder der Mitgliedstaaten der Europäischen Union beteiligt sind vom 26.05.1997, BGBl. II, 2002, S. 2729; Übereinkommen über die Bekämpfung der Bestechung ausländischer Amtsträger im internationalen Geschäftsverkehr vom 17.12.1997, BGBl. II, 1998, S. 2329; Strafrechtsübereinkommen des Europarates über Korruption vom 27.01.1999 nebst Zusatzprotokoll vom 15.05.2003, BGBl. II, 2016, S. 1323; Rahmenbeschluss 2003/568/JI des Rates zur Bekämpfung der Bestechung im privaten Sektor vom 22.07.2003, ABi. EU (Amtsblatt der Europäischen Union), L 192, S. 54; Übereinkommen der Vereinten Nationen gegen Korruption vom 31.10.2003, BGBl. II, 2014, S. 763.

¹⁷ BGBl. I, 1997, S. 2038.

¹⁸ იხ. მიმოხილვა Waßmer, Martin Paul, in Louis, Jürgen/Glinder, Peter/Waßmer, Martin Paul (Hrsg.), Korruptionsprävention in der öffentlichen Verwaltung, 2020, Rn. 258.

სახურებრივ ქმედებაზე, არამედ საკმარისი გახდა „სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელება“. ამდენად, დასჯადი გახდა თანამდებობის პირის „მოთაფვლა“. ამას გარდა, ახალი შემადგენლობებით მოცულ იქნა მესამე პირისთვის სარგებლის მინიჭება და მიღება. გსსკ-ის 333-ე პარაგრაფით გათვალისწინებულ იქნა სამსახურებრივი უფლებამოსილების ფარგლებში უკვე განხორციელებული ქმედებები, ასევე, სასამართლო ქმედებები. გსსკ-ის 331-ე და 333 პარაგრაფებში გამკაცრდა სასჯელის ფარგლები, ხოლო განსაკუთრებით მძიმე შემთხვევისთვის სასჯელის ზომის განსაზღვრის წესი გსსკ-ის 335-ე პარაგრაფით დადგინდა. საბოლოოდ, დასჯადი გახდა კორუფცია სამეწარმეო ურთიერთობაში (§ 299 გსსკ) და მისი განსაკუთრებით მძიმე შემთხვევა (§ 300 გსსკ).

შემდგომი გამკაცრება 18 წლის შემდეგ მოხდა, „კორუფციასთან ბრძოლის“ 2015 წლის 20 ნოემბრის (მეორე) კანონით,¹⁹ რომელიც 2015 წლის 26 ნოემბერს შევიდა ძალაში. იგი ემსახურებოდა ევროპული და საერთაშორისო სამართლებრივი ინსტრუმენტების შემდგომ აღსრულებასა და კორუფციული დანაშაულების შემადგენლობების დამატებითი სისხლის სამართლიდან გსსკ-ში გადმოტანას.²⁰ მე-5 პარაგრაფის Nr. 15 a ქვეპუნქტიდან d ქვეპუნქტამდე გსსკ-მ მოიცვა საზღვარგარეთ ჩადენილი დანაშაულები, რომლებიც გერმანიასთან არის კავშირში. ამის შედეგად, მრავალი კორუფციული დანაშაული დანაშაულის ჩადენის ადგილისგან დამოუკიდებლად ისჯება. გსსკ-ის მე-11 პარაგრაფის პირველი აბზაცის Nr 2-ში განიმარტა „ევროპელი თანამდებობის პირების“ ცნება, მათ შორის, გსსკ-ის 311-ე და შემდგომ პარაგრაფებში, რათა მას ევროკავშირის მოხელეთა კორუფციული დანაშაულებიც მოეცვა. ამას გარდა, გსსკ-ის 335a-ე პარაგრაფით უცხოელი და საერთაშორისო მოხელეები გაუთანაბრდნენ სხვა გერმანელ თანამდებობის პირებსა და მოსამართლეებს. საბოლოოდ, გსსკ-ის 299-ე პარაგრაფში ინტეგრირდა ე.წ. „ხელმძღვანელი პირის მოდელი“ და ნორმა ერთგულების მოვალეობის დარღვევის მსგავსად ჩამოყალიბდა.

„ჯანდაცვის სფეროში კორუფციასთან ბრძოლის“ 2016 წლის 30 მაისის კანონით²¹, 2016 წლის

4 ივნისს ძალაში შევიდა დანაშაულის შემადგენლობები ჯანდაცვის სფეროში მოსყიდვისა (§§ 299a, 299b გსსკ) და მისი განსაკუთრებით მძიმე შემთხვევისათვის (§ 300 გსსკ). აღნიშნულის მიზეზი იყო გერმანიის ფედერალური სასამართლოს დიდი სენატის 2012 წლის 29 ივნისის გადაწყვეტილება.²² სენატმა დამოუკიდებელი პრაქტიკის განმხორციელებელი ექიმი არ მიიჩნია არც თანამდებობის პირად, გსსკ-ის მე-11 პარაგრაფის პირველი აბზაცის, Nr 2a, c ქვეპუნქტის გაგებით და არც ჯანმრთელობის სადაზღვევო კომპანიის წარმომადგენლად, გსსკ-ის 299-ე პარაგრაფის გაგებით. ამდენად, სახეზე იყო დასჯადობის ხარვეზი. ჯანდაცვის სისტემის დიდი მნიშვნელობის გამო, არსებობდა კონსენსუსი, რომ კორუფციულ პრაქტიკასთან საჭირო იყო სისხლის სამართლის მეშვეობით ბრძოლა. ახალ სისხლისსამართლებრივ ნორმებს არაერთხელ მიესალმა სისხლის სამართლის მეცნიერება.²³ თუმცა ამასთანავე არსებობდა მოწოდება, რომ მომსახურების მიმწოდებლის სასურველი კომუნიკაცია ფარმაცევტულ კომპანიებსა და სამედიცინო პროდუქტების მწარმოებლებთან არ შეიძლებოდა კრიმინალიზებული ყოფილიყო.²⁴ გასაკვირი იყო, რომ ნორმები არ მოიცავდა ფარმაცევტა პროფესიულ ჯგუფს, მიუხედავად იმისა, რომ მათ შემთხვევაშიც საკმაო კორუფციული რისკები არსებობს.²⁵

და ბოლოს, 2017 წლის 11 აპრილის „სისხლის სამართლის ცვლილებების 51-ე კანონით“²⁶ 2017 წლის 19 აპრილისთვის შეიქმნა სისხლისსამართლებრივი შემადგენლობები სპორტული ფსონებით თაღლითობის (§ 265c გსსკ), პროფესიული სპორტული შეჯიბრებების მანიპულაციებისა (§ 265 გსსკ) და მისი განსაკუთრებით მძიმე შემთხვევისთვის (§ 265d გსსკ). შედეგად, გამოირიცხა გსსკ-ის 263-ე (თაღლითობა) და 299-ე პარაგრაფებთან (კორუფცია სამეწარმეო ურთიერთობაში)

²² BGHSt 57, 202 = BGH NJW (Neue Juristische Wochenschrift) 2012, 2530.

²³ შეად. მხოლოდ Schröder, Thomas, NZWiSt (Neue Zeitschrift für Wirtschafts-, Steuer- und Unternehmensstrafrecht) 2015, 361, 365.

²⁴ Dann, Matthias/Scholz, Karsten, NJW 2016, 2077, 2080; Krüger, Matthias, NZWiSt 2017, 129, 137.

²⁵ Brettel, Hauke/Mand, Elmar, A&R (Arzneimittel & Recht) 2016, 99, 103; Tsambikakis, Michael, medstra (Zeitschrift für Medizinstrafrecht) 2016, 131, 132.

²⁶ BGBl. I, 2017, S. 815.

¹⁹ BGBl. I, 2015, S. 2025.

²⁰ BT-Drs. 18/4350, S. 13.

²¹ BGBl. I, 2016, S. 1254.

დაკავშირებული სისხლისსამართლებრივი დასჯადობის ხარვეზები. კანონმდებლის შეხედულებით, სპორტის განსაკუთრებული საზოგადოებრივი როლი, მისი დიდი ეკონომიკური მნიშვნელობა და მასთან დაკავშირებული ქონებრივი ინტერესები, საფრთხეები, რომლებიც მანიპულაციებისგან მომდინარეობდა, სისხლის სამართლის ბასრი მახვილით წინააღმდეგობას საჭიროებდა.²⁷ სისხლის სამართლის მეცნიერებაში ამგვარი განვრცობა მკაცრად გააკრიტიკეს.²⁸ იმის გარდა, რომ საეჭვოა საკითხის სისხლისსამართლებრივი მონესრიგების აუცილებლობა, არაერთი კითხვა ჩნდება დანაშაულის შემადგენლობებთან დაკავშირებითაც. მაგალითად, ძალზე განუსაზღვრელია ცნებები: „პროფესიული სპორტული შეჯიბრები“ და გავლენა „კონკურენციის დარღვევის გზით“. პრაქტიკაში გამოიძიება, სავარაუდოდ, ბუნდესლიგის ფეხბურთსა და სხვა მაღალი დონის შეჯიბრებზე იქნება კონცენტრირებული.

IV. კაპიტალის ბაზრის სისხლის სამართალი (2002, 2016)

ინსაიდერული ვაჭრობისა და ბაზრის მანიპულაციებისგან ყოვლისმომცველი დაცვა ამჟამად ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევის კანონის²⁹ სისხლისსამართლებრივი და ჯარიმის დამდგენი ნორმებითაა შემოთავაზებული. აღნიშნული ნორმები „მუდმივი სამშენებლო მოედანია“, რომელშიც კანონმდებელი განსაკუთრებით აქტიური 2000 წელს Dotcom-Blase-ის, 2007 წლიდან 2009 წლამდე მსოფლიო ფინანსური კრიზისისა და 2010 წლიდან 2013 წლამდე ევროკრიზისის შემდეგ იყო.

ფქმკ-ის ძალაში შესვლამდე, კერძოდ, 1994 წლის პირველ აგვისტომდე, ინსაიდერული დარღვევები არასაკმარისად იყო სანქცირებული. იმჟამინდელი ფქმკ-ის 38-ე და 39-ე პარაგრაფებისთვის ბიძგის მიმცემი აღმოჩნდა 1989 წლის 13 ნოემბრის 89/592/EWG ევროპული დირექტივა. 2002 წლის 21 ივნისის ფინანსური ბაზრის ხელშეწყობის მეოთხე

კანონმა³⁰ 2003/6/EG³¹ დირექტივის მოთხოვნებამდე წინსწრებით შემოიღო ახალი შემადგენლობები ფქმკ-ის 38-ე და 39-ე პარაგრაფებში, რათა საბაზრო მანიპულაციები პროპორციულად ყოფილიყო სანქცირებული.

მნიშვნელოვანი სიახლეები და გამკაცრება გამოიწვია ევროკავშირის 2014 წლის 16 აპრილის Nr. 596/2014 დადგენილებამ ბაზრის ბოროტად გამოყენებასთან დაკავშირებით³² და 2014 წლის 16 აპრილის 2014/57/EU დირექტივამ ბაზრის მანიპულაციების სისხლისსამართლებრივი სანქციების შესახებ³³, რომლითაც MAD I გაუქმდა. მათ აღსრულებას ემსახურებოდა როგორც 2016 წლის 30 ივნისის ფინანსური ბაზრის ცვლილების პირველი კანონი,³⁴ ისე 2017 წლის 23 ივნისის ფინანსური ბაზრის ცვლილების მეორე კანონი.³⁵ შედეგად, სანქციის შესაძლებლობები, რომლებიც ჯერ კიდევ ფქმკ-ის 119-ე და შემდგომი პარაგრაფებით რეგულირდებოდა, მნიშვნელოვნად გაფართოვდა. აქედან მოყოლებული, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კატალოგი დაახლოებით 400 (!) შემადგენლობას შეიცავს, რაც ნათლად აჩვენებს, რომ ეს სფერო ჭარბად რეგულირებულია. ამასთან, კანონით მოცულ საწარმოებს დარღვევის შემთხვევაში დრაკონული ჯარიმები ემუქრებათ, რაც მათთვის არსებობაზე უარის თქმის საფუძველიც შეიძლება გახდეს.

კომპლექსური რეგულაციების გათვალისწინებით, გასაკვირი არაა, რომ კანონმდებელმა ფბცპკ-ში რედაქციული შეცდომა დაუშვა, რამაც, გავრცელებული მოსაზრების თანახმად,³⁶ სისხლის

³⁰ BGBl. I, 2002, S. 2010.

³¹ Market Abuse Directive – შემდგომ შემოკლებულია, როგორც MAD I.

³² ABI. EU 2014, L 173, S. 1. Market Abuse Regulation – შემდგომ შემოკლებულია, როგორც MAR.

³³ Market Abuse Directive II – MAD II.

³⁴ BGBl. I, 2016, S. 1514. შემდგომ შემოკლებულია, როგორც ფბცპკ.

³⁵ BGBl. I, 2017, S. 1693.

³⁶ *Bülte, Jens/Müller, Nadja*, NZG (Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht) 2017, 205, 206 ff.; *Gaede, Karsten*, wistra (Zeitschrift für Wirtschafts- und Steuerstrafrecht) 2017, 41, 50; *Möllers, Thomas M. J./Herz, Pirmin*, JZ (Juristenzeitung) 2017, 445, 446 ff.; *Szesny, André-M.*, BB (Betriebs Berater) 2017, 515, 518; *Schäuble, Johannes*, ZWH (Zeitschrift für Wirtschaftsstrafrecht und Haftung im Unternehmen) 2018, 251, 252.

²⁷ BT-Drs. 18/8831, S. 10.

²⁸ *Nuzinger, Thomas/Rübenstahl, Markus/Bittmann, Folker*, WJ (Journal der Wirtschaftsstrafrechtlichen Vereinigung) 2016, 34, 34 ff.; *Stam, Fabian*, NZWiSt 2018, 41, 47 f.

²⁹ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც ფქმკ.

სამართალში კაპიტალის ბაზრის „გენერალური ამ-
ნისტია“ გამოიწვია. ფბცკ-ის მეშვეობით, ფქმკ-ის
ცვლილება 2016 წლის 2 ივლისს შევიდა ძალაში,
ამის საპირისპიროდ, MAR-ის ამკრძალავი წესები,
რომლებიც ფქმკ-ის 119-ე და 120-ე პარაგრაფებ-
თან იყო დაკავშირებული – 2016 წლის 3 ივლისს.
შესაბამისად, 24 საათის განმავლობაში თავისუ-
ფალი სივრცე არსებობდა. გერმანიის ფედერა-
ლურმა სასამართლომ 2017 წლის 10 იანვარს³⁷
უარყო სანქციის ხარვეზის არსებობა: გერმანელი
კანონმდებლის ნებიდან აშკარა უნდა ყოფილიყო,
რომ მისი მიზანი იყო ევროკავშირის ნორმები,
მიუხედავად მათი უშუალო გამოყენებადობისა,
ეროვნულ სამართალშიც ნორმის სახით შემოელო,
რათა უხარვეზო სანქცირებისთვის მიეღწია. ცხარე
დისკუსია დაასრულა გერმანიის ფედერალურმა
საკონსტიტუციო სასამართლომ, რომელმაც გერ-
მანიის ფედერალური სასამართლოს განმარტება
2018 წლის 3 მაისს³⁸ „კონსტიტუციურსამართლებ-
რივი თვალსაზრისით უპრობლემოდ“ მიიჩნია. გერ-
მანიის უმაღლესი სასამართლოების წყალობით, კა-
ნონმდებელი კიდევ ერთხელ „ლურჯი თვალებით“
გადარჩა. სხვა შემთხვევაში, ამ შეცდომას სერიო-
ზული შედეგები ექნებოდა.

V. „ოქროს მოწმის“ რეგულაცია (2009, 2013)

2009 წლის 29 ივლისის „სისხლის სამართლის კო-
დექსის ცვლილების 43-ე კანონით – დანაშაულის
გახსნასა და პრევენციაში დახმარებისას სასჯელის
ზომის განსაზღვრის შესახებ“³⁹, 2009 წლის პირ-
ველი სექტემბრისთვის გსსკ-ის 46b პარაგრაფში
შემოღებულ იქნა „ოქროს მოწმის“ ზოგადი (დიდი)
რეგულაცია. სისხლის სამართალი მანამდე უკვე
იცნობდა დარგობრივად სპეციფიკური „ოქროს
მოწმის“ (მცირე) რეგულაციებს. აღნიშნულის შე-
მოღება გულისხმობდა პარადიგმის ცვლილებას,
ვინაიდან „ოქროს მოწმის“ რეგულაციასთან მიმარ-
თებით, მკაცრი დათქმა დამკვიდრდა (და დღემდე
არსებობს).⁴⁰ აქედან მოყოლებული, გსსკ-ის 46b-ე

პარაგრაფით გათვალისწინებული სასჯელის გან-
საზღვრის ზოგადი წესები მაშინ გამოიყენება, თუ
დანაშაულის ამსრულებელი, რომელსაც თავი-
სუფლების აღკვეთის მინიმალურ ვადაზე მეტი ან
უფადო თავისუფლების აღკვეთა ემუქრება, იმ გა-
რემოების შესახებ გაამუშავებს ინფორმაციას,
რომელსაც შეუძლია მნიშვნელოვანი წვლილი შეი-
ტანოს მძიმე დანაშაულის გახსნაში ან ასეთი დანა-
შაულის თავიდან აცილებაში. ამ შემთხვევაში სასა-
მართლო უფლებამოსილია, შეამციროს სასჯელის
ზომა ან გადაუხვიოს მას. დამატებით, მიღებულ
იქნა დაცვითი ღონისძიებები, კერძოდ, შეიზღუდა
გსსკ-ის 46b-ე პარაგრაფის დროში გამოყენების
ფარგლები, რადგან ჩვენების მიცემა საქმის არსე-
ბით განხილვამდე უნდა მოხდეს. ამასთან, გაფა-
რთოვდა ცრუ ცნობების მიწოდების (§§ 145d, 164
გსსკ) დასჯადობა. თუმცა ეს წესი არ მოქმედებს
ავტომატურად – მოსამართლემ უნდა აწონ-დაწო-
ნოს, ჩვენების გამოყენება და მისი მეშვეობით გახ-
სნილი ან თავიდან აცილებული დანაშაულის სიმ-
ძიმე რამდენად ამართლებს ოქროს მოწმისთვის
შელავათის მინიჭებას.

4 ნელზე ნაკლები ხნის შემდეგ, 2013 წლის 10
ივნისის სისხლის სამართლის კოდექსის ცვლილე-
ბის 46-ე კანონით⁴¹, რომელიც 2013 წლის პირველ
აგვისტოს შევიდა ძალაში, სასჯელის შემცირების
შესაძლებლობა შეიზღუდა. მანამდე შეცდომად
შეფასდა ის ფაქტი, რომ გსსკ-ის 46b-ე პარაგრაფი
მაშინ გამოიყენება, როდესაც არ არსებობს მიზე-
ზობრივი კავშირი ოქროს მოწმის დანაშაულსა და
იმ დანაშაულს შორის, რომლის გახსნას ან პრე-
ვენციასაც იგი ემსახურება.⁴² შესაძლო შეღავათის
თვალსაზრისით, აღნიშნული მეტისმეტად ფართოდ
შეფასდა,⁴³ რადგან სრულიად სხვა დანაშაულთან
დაკავშირებული ჩვენება უშუალოდ არ ამცირებს
ბრალს. ამის შემდგომ, დანაშაულებს შორის უნდა
არსებობდეს „მიზეზობრივი კავშირი“. ამდენად,
ცხადი ხდება, რომ გსსკ-ის 46b-ე პარაგრაფი სას-
ჯელის განსაზღვრის წესის ნორმის, გსსკ-ის 46-ე
პარაგრაფის დაკონკრეტებასა და სრულყოფას

³⁷ BGHSt 62, 13 = BGH NJW 2017, 966.

³⁸ BVerfG NJW 2018, 3091.

³⁹ BGBl. I, 2009, S. 2288.

⁴⁰ იხ. მხოლოდ v. Heintschel-Heinegg, Bernd, in: v.

Heintschel-Heinegg, Bernd (Hrsg.), Beck'scher Online-
Kommentar, Strafgesetzbuch, 55. Ed., Stand: 01.11.2022,
§ 46b Rn. 4.

⁴¹ BGBl. I, 2013, S. 1497.

⁴² BGHSt 55, 153 = BGH NJW 2010, 2741.

⁴³ BT-Drs. 17/9695, S. 6.

ემსახურება. შედეგად, მოთხოვნილი მიზეზობრივი კავშირი, კანონმდებლის შეხედულებით, არსებობს მაშინ, როდესაც ორ დანაშაულს შორის შიდა და შინაარსობრივი კავშირია და ისინი „საერთო დანაშაულებრივი მოვლენის“ ნაწილია.⁴⁴

VI. თვითმკვლელობის კომერციული ხელშეწყობა

ფუნდამენტურად ახალი სისხლისსამართლებრივი ნორმა, რომლის მიღებამ და შემდგომ გაუქმებამ დიდი საზოგადოებრივი ყურადღება მიიპყრო, გსსკ-ის 217-ე პარაგრაფი იყო. ნორმა მიღებულ იქნა ინტენსიური დისკუსიების შემდეგ, 2015 წლის 10 დეკემბერს⁴⁵ და დაძლია მოქმედი კანონმდებლობა, რომელიც ევთანაზიის სფეროს რეგულაციებს მოიცავდა. გსსკ-ის 217-ე პარაგრაფი 3 წლამდე ვადით თავისუფლების აღკვეთით ან ჯარიმით ემუქრებოდა ყველას, ვინც სხვისი სუიციდის ხელშეწყობის განზრახვით, „კომერციული“ საფუძვლით, უზრუნველყოფდა, ქმნიდა ან შუამავლობდა ამის შესაძლებლობას. ოჯახის წევრები ან ახლობლები, რომლებიც არ მოქმედებდნენ კომერციული ინტერესებით, დაუსჯელი რჩებოდნენ. ამით კანონმდებელს სურდა, თავიდან აეცილებინა გაერთიანებების მიერ კომერციულ სუიციდში დახმარებისთვის შესაბამისი შეთავაზებების გავრცელება. მიზანი მიღწეულ იქნა, ვინაიდან კანონის ძალაში შესვლის შემდეგ, გაერთიანებებმა ძირითადად შეწყვიტეს მათი საქმიანობა გერმანიაში. სისხლის სამართლის მეცნიერებაში გსსკ-ის 217-ე პარაგრაფმა მკაცრი კრიტიკა დაიმსახურა.⁴⁶ საკანონმდებლო პროცესის განმავლობაში, სისხლის სამართლის დაახლოებით 150-მა გერმანელმა ლექტორმა ძალზე კრიტიკული მოსაზრება გამოთქვა.⁴⁷ ახალი სისხლისსამართ-

ლებრივი ნორმის წინააღმდეგ კონსტიტუციური სარჩელი შეიტანა არაერთმა გაერთიანებამ და იმ ადამიანებმა, რომელთაც სუიციდში დახმარება გაერთიანებების მომსახურების მიღება სურდათ. მოსარჩელებს აგრეთვე მიეკუთვნებოდნენ ექიმები, რომლებიც შიშობდნენ, რომ პალიატიური სამედიცინო მომსახურების განვითარების სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებას ჩაიდენდნენ, ასევე ადვოკატები, რომლებიც სუიციდთან დაკავშირებულ სფეროში რჩევებს გასცემდნენ.

2020 წლის 26 თებერვალს გერმანიის ფედერალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომ გააუქმა გსსკ-ის 217-ე პარაგრაფი. მისი განმარტებით, კონსტიტუციურსამართლებრივად გარანტირებული ზოგადი პიროვნული უფლება (ძირითადი კანონის მე-2 მუხლის პირველი აბზაცი, პირველი მუხლის პირველ აბზაცთან კავშირში) მოიცავს სიკვდილზე თვითგამორკვევის უფლებას. ინდივიდის გადაწყვეტილება, მისი ცხოვრება დაასრულოს, არის პიროვნების ავტონომიური განვითარების იდეის უშუალო გამოვლინება, რომელიც თანდაყოლილია ადამიანის ღირსებისთვის და პატივისცემას მოითხოვს სახელმწიფოსა და საზოგადოების მხრიდან. უფლება თვითმკვლელობაზე აგრეთვე მოიცავს მესამე პირებისგან დახმარების ძიების თავისუფლებას. თუმცა გსსკ-ის 217-ე პარაგრაფი თვითმკვლელობაში დახმარებას მეტწილად შეუძლებელს ხდიდა. კომერციული შეთავაზების გარეშე, ინდივიდი დამოკიდებული იქნებოდა ექიმის მზაობაზე, ნივთიერებების გამოწერის შედეგად განხორციელებინა თვითმკვლელობაში დახმარება. თუმცა, ამგვარი მზაობა მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევაში არსებობს. აქედან გამომდინარე, სისხლის სამართლის ნორმა ეწინააღმდეგებოდა საზოგადოების შეხედულებას, რომელშიც ადამიანის ღირსება ღირებულებითი წესრიგის ცენტრში ექცევა. გერმანიის ფედერალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომ ბოლოს აღნიშნა, რომ კანონმდებელს არ ეკრძალება, სუიციდში დახმარება დაარეგულიროს, თუმცა ეს უნდა შეესაბამებოდეს ადამიანის, როგორც სულიერ-მორალური არსების იდეას, რომელიც იმგვარადაა შექმნილი, რომ თავისუფლება თავად განსაზღვროს.

სასამართლოს გადაწყვეტილებამ ინტენსიური დისკუსია გამოიწვია. მკაცრი კრიტიკა გამოთქვეს გერმანელი ეპისკოპოსების კონფერენციამ

⁴⁴ BT-Drs. 17/9695, S. 7.

⁴⁵ Gesetz zur Strafbarkeit der geschäftsmäßigen Förderung der Selbsttötung, BGBl. I, 2015, S. 2177.

⁴⁶ Duttge, Gunnar, NJW 2016, 120, 120 ff.; Gaede, Karsten, medstra 2016, 65, 65 f.; Hillenkamp, Thomas, KriPoZ (Kriminalpolitische Zeitschrift) 2016, 3, 3 ff.; Roxin, Claus, NSTZ 2016, 185, 192; Weigend, Thomas/Hoven, Elisa, ZIS (Zeitschrift für Internationale Strafrechtswissenschaft) 2016, 681, 691.

⁴⁷ Hilgendorf, Eric/Rosenau, Henning, medstra 2015, 129, 129 ff.

და ევანგელური ეკლესიის საბჭომ.⁴⁸ 2021 წლის 21 აპრილს ბუნდესტაგში გაიმართა საორიენტაციო დებატები,⁴⁹ რომელშიც 3 კანონპროექტი და ძირითადი საკითხების მომცველი დოკუმენტი (Eckpunktepapier) იქნა განხილული. 2022 წლის დასაწყისში სხვადასხვა ფრაქციისგან შემდგარმა ჯგუფმა „თვითმკვლევლობაში კომერციული დახმარების დასჯადობისა და თვითმკვლევლობის შესახებ გადაწყვეტილების თავისუფალი პასუხისმგებლობის შესახებ“ კანონპროექტი⁵⁰ წარმოადგინა. მათ „სტრუქტურირებული და დაბალანსებული დაცვის კონცეფციით“ სურდათ, დასჯადი გამხდარიყო როგორც თვითმკვლევლობაში კომერციული დახმარება (§ 217 გსსკ), ისე მისი რეკლამა (§ 217a გსსკ). 2022 წლის 24 ივნისს ბუნდესტაგმა განიხილა აღნიშნული კანონპროექტი, 2 სხვა კანონპროექტი და სხვადასხვა ფრაქციის ჯგუფური მიმართვა. დებატების დასრულების შემდეგ, ყველა ინიციატივა წამყვან – იურიდიულ კომიტეტს გადაეგზავნა.⁵¹

VII. ქონების სისხლისსამართლებრივი ჩამორთმევა

2017 წლის 13 აპრილის კანონი „ქონების სისხლისსამართლებრივი ჩამორთმევის რეფორმის შესახებ“,⁵² სავარაუდოდ, გასული ათწლეულის ყველაზე დიდი პრაქტიკული შედეგების მქონე რეფორმაა. მისი შესვლით, 2017 წლის პირველი ივლისისთვის რეფორმირდა „კონფისკაცია“ (Verfall) (73-ე და შემდგომი პარაგრაფები, გსსკ-ის ძველი რედაქცია), რომელიც ახლა იწოდება როგორც „დანაშაულებრივი გზით მიღებული ქონების ჩამორთმევა“. მიზეზი ის იყო, რომ ადრე მოქმედი სამართალი გაურკვეველი და საეჭვო კითხვებით იყო დატვირთული და ქონების ჩამორთმევის ფუნქციებს ვერ უზრუნველყოფდა. პირველ რიგში, ნაკლოვანი იყო დაზარალებულის კომპენსაცია. მაგალითად, ზიანის ანაზღაურების

მოთხოვნისას ქონების ჩამორთმევა გამორიცხული იყო და ამაზე თავად დაზარალებულს უნდა ეზრუნა. მართალია, სისხლის სამართლის მართლმსაჯულებას დროებით შეეძლო აქტივების დაცვა, თუმცა ქრონიკული გადატვირთულობის გამო, ეს მხოლოდ იშვიათ შემთხვევაში იყო შესაძლებელი.

რეფორმის ბირთვია დაზარალებულის სასარგებლოდ კომპენსაცია. ზიანის ანაზღაურების ახალი მოდელით (§§ 73 გსსკ და შემდგომი პარაგრაფები) დაზარალებულმა მარტივად და უფასოდ უნდა მიიღოს ზიანის ანაზღაურება. კონფისკაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღება ახლა უკვე სასამართლოს მთავარ სხდომაზე ხდება. დაზარალებულის მოთხოვნები კმაყოფილდება სასჯელის აღსრულების პროცესში (გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 459g-ე და შემდგომი პარაგრაფები), სადაც ყველა დაზარალებული თანაბარ მოპყრობას უნდა დაექვემდებაროს. კონფისკაციისგან (Verfall) განსხვავებით, რა დროსაც მიღებული ქონება მთლიანად იყო ხელმისაწვდომი (ბრუტოს პრინციპი), ამჟამად მიღებული ქონების დადგენა 2 ეტაპად ხორციელდება: პირველ ეტაპზე ქონება ობიექტურად ფასდება, ხოლო მეორე ეტაპზე მიღებული ქონების ფარგლები ან ოდენობა განისაზღვრება, რომელშიც საპასუხო შესრულება და სხვა ხარჯები იქვითება⁵³ (შესუსტებული ბრუტოს პრინციპი). ამას გარდა, კომერციულ ან ჯგუფურად ჩადენილ დელიქტებთან დაკავშირებით, აღმოიფხვრა ე.წ. „განვრცობითი კონფისკაციის“ გამოყენების შეზღუდვის ფარგლები. ამჟამად, დანაშაულებრივი გზით მიღებული ქონების „განვრცობითი ჩამორთმევა“ (§ 73a გსსკ) ყველა უკანონო ქმედებისთვის არის გათვალისწინებული. ამასთან, შესაძლებელია ქონების შემდგომი ჩამორთმევა (§ 76 გსსკ). და ბოლოს, ტერორიზმისა და ორგანიზებული დანაშაულის სფეროსთვის შეიქმნა ინსტრუმენტი, რომლითაც დანაშაულის შედეგად წარმოშობილი ქონება კონკრეტულ დანაშაულზე მტკიცების გარეშე შეიძლება იქნეს ჩამორთმეული (გსსკ-ის 76-ე პარაგრაფის მე-4 აბზაცი).

აღნიშნულმა ფუნდამენტურმა რეფორმამ მრავალგზის დაიმსახურა მოწონება, რადგან მისი შესვლით დანაშაულებრივი გზით მიღებული ქონების ცნება დეტალიზებული გახდა, ხოლო დაზარალებულის სასარგებლოდ კომპენსაცია გამარტი-

⁴⁸ იხ. <https://www.vaticannews.va/de/kirche/news/2020-02/deutschland-kirchen-kritik-karlsruhe-urteil-suizidbeihilfe-recht.html> [ბოლოს ნანახია 28.02.2023].

⁴⁹ იხ. <https://www.bundestag.de/dokumente/protokolle/amtliche-protokolle/ap19223-836962> [ბოლოს ნანახია 19.04.2023].

⁵⁰ BT-Drs. 20/904, S. 5 ff.

⁵¹ იხ. <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2022/kw25-de-suizidhilfe-897826> [ბოლოს ნანახია 19.04.2023].

⁵² BGBl. I, 2017, S. 872.

⁵³ BT-Drs. 18/9525, S. 62.

ვდა.⁵⁴ მიუხედავად ამისა, სასჯელის აღსრულების პროცესში კომპენსაცია დაგვიანებით მიმდინარეობს.⁵⁵ ამასთან, ბრალდებულის ქონებაზე სახელმწიფოს ექსტენსიური წვდომა ნებაყოფლობით, კერძოდ, დამნაშავე-დაზარებულს შორის კომპენსაციას უშლის ხელს.⁵⁶ კონკრეტული დანაშაულის დამტკიცებისგან დამოუკიდებლად ქონების ჩამორთმევის შესაძლებლობა მტკიცების ტვირთის დაუშვებელ შებრუნებად და „ექვსის სანქციად“ უნდა შეფასდეს.⁵⁷

VIII. სატრანსპორტო საშუალების მართვის აკრძალვა, როგორც დამატებითი სისხლის სამართალი (2017)

შემდგომი სიახლე შემოიტანა 2017 წლის 17 აგვისტოს კანონმა „სისხლის სამართლის პროცესის ეფექტურად და პრაქტიკულად ორგანიზების შესახებ“,⁵⁸ რომლითაც სატრანსპორტო საშუალების მართვის აკრძალვის (§ 44 გსსკ) გამოყენების სფერო 2017 წლის 24 აგვისტოსთვის მნიშვნელოვნად გაფართოვდა. მანამდე დამატებითი სასჯელი, 1 თვიდან 6 თვემდე ვადით, მხოლოდ მაშინ შეიძლებოდა დანიშნულიყო, როდესაც დანაშაული „სატრანსპორტო საშუალების მართვის დროს ან სატრანსპორტო საშუალების მძღოლის მიერ მოვალეობების დარღვევისას“ იქნა ჩადენილი. ახალი რეგულაციის მიღების შემდგომ, გსსკ-ის 44-ე პარაგრაფის პირველი აბზაცის მე-2 წინადადების შესაბამისად, სატრანსპორტო საშუალების მართვის აკრძალვის გამოყენება ყველა დანაშაულთან მიმართებით გახდა შესაძლებელი.

სისხლის სამართლის მეცნიერებაში სატრანსპორტო საშუალების მართვის აკრძალვის ახალი რედაქცია, როგორც სპეციალურ-პრევენციული „გამაფრთხილებელი და რეფლექსიური სასჯელი“⁵⁹

მკაცრად იქნა გაკრიტიკებული.⁶⁰ აღნიშნულის შესაბამისად, გამოყენების არეალის მასიური გაფართოება ძირითად უფლებებში არსებით ჩარევას წარმოადგენს, რომელსაც აკლია კონკრეტული მითითებები იმის თაობაზე, როდის უნდა მოხდეს სატრანსპორტო საშუალების მართვის აკრძალვის დაკისრება, თუ დანაშაული სატრანსპორტო საშუალების მართვასთან კავშირში არ იქნა ჩადენილი. სატრანსპორტო საშუალების მართვის აკრძალვა დაექვემდებარა მოსამართლის დისკრეციას, რაც არაერთგვაროვანი გადაწყვეტილებების პრაქტიკის საფუძველი გახდა. ამასთან, გამონაკლისები გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო ისეთ შემთხვევებში, რომლებშიც სატრანსპორტო საშუალების გამოყენება პროფესიული საჭიროებაა. მოსამართლეები აშკარად მიჰყვნენ გაფრთხილებას, რომ სატრანსპორტო საშუალების მართვის აკრძალვის შედეგების გათვალისწინებით, შეზღუდულად ემოქმედათ,⁶¹ ვინაიდან 2012 წელს გამოყენებული 29.572 სატრანსპორტო საშუალების მართვის აკრძალვიდან მხოლოდ 5.672 (19,2 %) აკრძალვა ეხებოდა საგზაო მოძრაობის მიღმა დანაშაულებს.⁶²

IX. გსსკ-ის 219a პარაგრაფის გაუქმება – აბორტის რეკლამა (2022)

დეკრიმინალიზაციამ გამოიწვია გსსკ-ის 219a-ე პარაგრაფის გაუქმება, რომელიც მანამდე აბორტისთვის სასჯელს ითვალისწინებდა. აღნიშნული აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი, რომელსაც აბორტების კომერციალიზაციის თავიდან აცილება სურდა,⁶³ ითვალისწინებდა თავისუფლების აღკვეთას 2 წლამდე ვადით ან ჯარიმას. გაუქმების მიზეზი გახდა ექიმის შემთხვევა, რომელიც ორსულ ქალებს სთავაზობდა აბორტის გაკეთებას და საკუთარი ვებგვერდის მეშვეობით ინფორმაციას აწვდიდა მის მიერ გამოყენებული მეთოდების შესახებ. ამისათვის 2017 წლის ნოემბერში გისენის საქალაქო სასამართლომ ექიმს მსჯავრი დააკის-

⁵⁴ იხ. მხოლოდ *Trüg, Gerson, NJW 2017, 1913, 1918.*

⁵⁵ *Heim, Maximilian, NJW-Spezial 2017, 248.*

⁵⁶ *Köllner, Rolf E./Mück, Jörg, NZI (Neue Zeitschrift für Insolvenz- und Sanierungsrecht) 2017, 593, 598.*

⁵⁷ *Trüg, Gerson, NJW 2017, 1913, 1916.*

⁵⁸ BGBl. I, 2017, S. 3202.

⁵⁹ *v. Heintschel-Heinegg, Bernd, in: v. Heintschel-Heinegg, Bernd (Hrsg.), Beck'scher Online-Kommentar, Strafgesetzbuch, 55. Ed., Stand: 01.11.2022, § 44 Rn. 1.*

⁶⁰ იხ. მხოლოდ *Zopfs, Jan, DAR-Extra (Deutsches Auto-recht) 2017, 737, 737 ff.*

⁶¹ *Schöch, Heinz, NSTZ 2018, 15, 18.*

⁶² Statistisches Bundesamt (Hrsg.), *Rechtspflege, Strafverfolgung 2020, 2021/2022, S. 360.*

⁶³ BT-Drs. 7/1981, S. 17.

რა,⁶⁴ ხოლო 2018 წლის ოქტომბერში გისენის მიწის სასამართლომ სააპელაციო საჩივარი არ დააკმაყოფილა.⁶⁵ მსჯავრდებამ ფართო საზოგადოებრივი დისკუსია გამოიწვია.⁶⁶ სისხლის სამართლის ნორმა იყო ნაციონალ-სოციალისტური გადმონაშთი და შემოღებულ იქნა მაშინდელი სახალხო-პოლიტიკური ინტერესების გამო. მაშინ, როდესაც სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას ამ პარაგრაფის ამოღება სურდა, ქრისტიან-დემოკრატიული კავშირი/ქრისტიან-სოციალური კავშირი მის შენარჩუნებას უჭერდა მხარს. საბოლოოდ, მაშინდელი დიდი კოალიცია (სოციალ-დემოკრატიული პარტია / ქრისტიან-დემოკრატიული კავშირი / ქრისტიან-სოციალური კავშირი), 2019 წლის 22 მარტის კანონით „აბორტის თაობაზე ინფორმაციის გაუმჯობესების შესახებ“,⁶⁷ კომპრომისზე წავიდა, რომლის შესაბამისადაც, რეკლამა ვინრო წინაპირობების ფარგლებში გახდა დასაშვები. მიუხედავად ამისა, შერბილება „ფარსი“ იყო. ამის შემდეგ ექიმს მაინც არ შეეძლო საჯაროდ ინფორმაციის გავრცელება იმის თაობაზე, თუ რომელ მეთოდებს სთავაზობდა პაციენტებს, არამედ მხოლოდ იმაზე მითითება, რომ აღნიშნულ ინფორმაციას ფედერაციის ან მიწის უფლებამოსილი ორგანოები, საკონსულტაციო ცენტრი ან ექიმთა ასოციაცია⁶⁸ ფლობდა. ეს ასევე იმიტომ იყო აბსურდული, რომ ექიმთა ფედერალური ასოციაცია ექიმების, საავადმყოფოების ან სხვა დაწესებულებების სიასთან ერთად, იქ გამოყენებულ მეთოდებს ინტერნეტში საჯაროდ ხელმისაწვდომად ათავსებდა. აქედან გამომდინარე, ამ სიახლეს მსჯავრდებული ექიმისთვის არაფერი მოუტანია. თავდაპირველი გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის უკან დაბრუნების შემდეგ,⁶⁹ 2019 წლის დეკემბერში⁷⁰ გისენის მიწის სასამართლომ მხოლოდ სასჯელი შეამცირა. საკასაციო საჩივარი უარყოფილ იქნა მაინის ფრანკფურტის მიწის უმაღლესი სასა-

მართლოს მიერ 2020 წლის დეკემბერში.⁷¹ შემდგომ, 2021 წლის დეკემბერში, „შუქნიშის“ პარტიების (სოციალ-დემოკრატიული პარტია / გაერთიანება 90 / მწვანეები / თავისუფალი დემოკრატიული პარტია) კოალიციური ხელშეკრულებით გსსკ-ის 219a-ე პარაგრაფის ამოღება დაანონსდა.⁷² აღნიშნულის შესაბამისად, ბუნდესტაგმა 2022 წლის 24 ივნისს⁷³ მიიღო გადაწყვეტილება ნორმის გაუქმების შესახებ, რომელიც 2022 წლის 17 ივლისს ამოქმედდა.⁷⁴

X. გაერთიანებების სანქციონების (კვლავ წარუმატებელი) რეფორმა

ბოლოს უნდა აღინიშნოს გაერთიანებების სანქციონების „საუკუნის წარუმატებელი რეფორმა“, რომელთან დაკავშირებითაც კონტროვერსული დავა მიმდინარეობდა. კორპორაციული სისხლის სამართლის შემოღება გერმანიაში ადრიანი მე-19 საუკუნიდან განიხილება. განმანათლებლობის ეპოქაში გაბატონებული იყო მოსაზრება, რომ იურიდიული პირის დასჯადობა არ შეიძლება. აქედან გამომდინარე, 1871 წლის რსსკ შესაბამის სისხლის სამართლებრივ ნორმებს არ შეიცავდა. სისხლის სამართლის დიდი რეფორმის ფარგლებში, ინტენსიურად განიხილებოდა გაერთიანებების სანქციონების შემოღება. კომპრომისის სახით, 1968 წლის პირველი ოქტომბრის ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კანონში⁷⁵ შემოღებულ იქნა ნორმა (§ 26 ასკ, ამჟამად § 30 ასკ), რომელიც იურიდიული პირების⁷⁶ ან პირთა გაერთიანებების წინააღმდეგ ჯარიმის დანიშვნის შესაძლებლობას იძლეოდა.⁷⁷

⁶⁴ AG Gießen NStZ 2018, 416.

⁶⁵ LG Gießen BeckRS 2019, 40366.

⁶⁶ იხ. მხოლოდ *Frommel, Monika*, JR (Juristische Rundschau) 2018, 239, 239 ff.; *Kubiciel, Michael*, ZRP (Zeitschrift für Rechtspolitik) 2018, 13, 13 ff.

⁶⁷ BGBl. I, 2019, S. 350.

⁶⁸ ხელმისაწვდომია: <https://www.bundesaeztekammer.de/aerzte/versorgung/schwangerschaftsabbruch> [ბოლოს ნანახია 19.04.2023].

⁶⁹ OLG Frankfurt a.M. NJW-Spezial 2019, 537.

⁷⁰ LG Gießen BeckRS 2019, 40366.

⁷¹ OLG Frankfurt a.M. NStZ-RR 2021, 106.

⁷² Koalitionsvertrag 2021–2025 zwischen der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands (SPD), Bündnis 90/Die Grünen und den Freien Demokraten (FDP), Mehr Fortschritt wagen, Bündnis für Freiheit, Gerechtigkeit und Nachhaltigkeit, Dezember 2021, S. 116.

⁷³ BR-Drs. 290/22.

⁷⁴ BGBl. I, 2022, S. 1082.

⁷⁵ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც ასკ.

⁷⁶ საქართველოში იურიდიული პირის დასჯადობის შესახებ, რომელიც 2006 წელს იქნა შემოღებული, იხ. *ობანა-შვილი, ანრი*, DGStZ 3/2021, 100-105 (ქართული ვერსია).

⁷⁷ ისტორიის შესახებ *Waßmer, Martin Paul*, in: *Hilgendorf, Eric/Kudlich, Hans/Valerius, Brian* (Hrsg.), Band 3, Strafrecht Allgemeiner Teil II, 2021, § 49 Rn. 5 ff., 21 ff.

1997 წლის ივლისში ჰესენის მიწამ წარმოადგინა სადისკუსიო წინადადება, რომელიც გსკ-ში გაერთიანებების სასჯელების შემოღებას ითვალისწინებდა.⁷⁸ 1998 წლის იანვარში მაშინდელმა სამთავრობო კოალიციამ (ქრისტიან-დემოკრატიული კავშირი / ქრისტიან-სოციალური კავშირი / თავისუფალი დემოკრატიული პარტია) სისხლისსამართლებრივი სანქციების რეფორმებისთვის შექმნა კომისია, თუმცა იგი გაერთიანებებისთვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დამკვიდრების წინააღმდეგი აღმოჩნდა.⁷⁹ 2010-იან წლებში კვლავ გაჩაღდა დისკუსია, რადგან ამასობაში ევროკავშირის უმეტეს სახელმწიფოებში გაერთიანებების ან კორპორაციების სისხლის სამართალი შეიქმნა. 2013 წლის სექტემბერში ჩრდილოეთ რაინ-ვესტფალიის იუსტიციის მინისტრმა წარმოადგინა გაერთიანებების სისხლის სამართლის კოდექსის პროექტი.⁸⁰ შემდგომი, მე-18 მოწვევის საკანონმდებლო ორგანოს უფლებამოსილების პერიოდში, დიდმა კოალიციამ (ქრისტიან-დემოკრატიული კავშირი/ქრისტიან-სოციალური კავშირი/სოციალ-დემოკრატიული პარტია) დააანონსა კორპორაციული სისხლის სამართალი,⁸¹ რომელმაც სასტიკი წინააღმდეგობა გამოიწვია.⁸² მე-19 მოწვევის საკანონმდებლო ორგანოს უფლებამოსილების პერიოდში, ხელახლა არჩეულმა დიდმა კოალიციამ კვლავ გააგრძელა პროექტი.⁸³ 2020 წლის აპრილში წარმოდგენილ იქნა კანონის პროექტი „ეკონომიკაში ინტეგრაციის გაძლიერების შესახებ“, რომელიც არსებითად ეფუძნებოდა „გაერთიანებების სანქციების“ კანონის პროექტს.⁸⁴ თუმცა გერმანიის ფე-

დერალური მთავრობა ეფექტურად ვერ გაუმკლავდა ამასთან დაკავშირებით გამოთქმულ არაერთ კრიტიკულ მოსაზრებას. ფუნდამენტური ხასიათის წინააღმდეგობის გამო, წამყვანმა იურიდიულმა კომიტეტმა და ეკონომიკის კომიტეტმა ბუნდესრატში რეკომენდაცია გაუწიეს პროექტის უარყოფას, ვინაიდან „მთლიანი კონსტრუქცია“ „აცდენილი“ და „წარუმატებელია“.⁸⁵ ამის მიუხედავად, გერმანიის ფედერალურმა მთავრობამ პროექტი თითქმის უცვლელად შეიტანა ბუნდესთაგში.⁸⁶ 2020 წლის დეკემბრის შუა პერიოდში, პროექტი ეკონომიკური ხასიათის კითხვის ნიშნების გამო, საბოლოოდ შეჩერდა, რასაც იმანაც შეუწყო ხელი, რომ მან სისხლის სამართლის მეცნიერებასა და ადვოკატურაში ძალიან მკაცრი კრიტიკა დაიმსახურა.⁸⁷

შინაარსობრივად, გასაკვირი არ არის „გაერთიანებების სანქციების“ კანონის წარუმატებლობა, რადგან ის არათუ ამცირებდა მოქმედი სამართლის ნაკლოვანებას, რომელიც კორპორაციის დანაშაულთან ბრძოლის სტრუქტურის, გამოყენებისა და აღსრულების ძირში არსებობს, არამედ იმავდროულად არსებითად ახალ ხარვეზებს წარმოშობდა. კრიტიკას იმსახურებს „გაერთიანებების სანქციების“ კანონის სათაური. ის გვთავაზობს, რომ არ შეიძლება შემოღებულ იქნეს კრიმინალური სისხლის სამართალი. თუმცა ეს არის „ყალბი ეტიკეტი“, რომელმაც იურიდიული პირის სისხლისსამართლებრივი დასჯადობის წინააღმდეგ დოგმატური დათქმები უნდა გაითვალისწინოს, რადგან სინამდვილეში გაერთიანებების სანქციების კანონს ცალსახად კრიმინალურ-სისხლისსამართლებრივი ხასიათი ჰქონდა. ძალზე მგრძობიარე „გაერთიანებების სანქციების“ (§ 8 გსკპ) ბრალზე დამოკიდებული უნდა ყოფილიყო, ჰქონოდა, როგორც რეპრესიული, ისე პრევენციული ხასიათი; „სანქციების სამართალწარმოებაში“ (§ 23 გსკპ და შემდგომი პარაგრაფები), კანონიერების პრინციპის შესაბამისად, ბრალდება პროკურატურას უნდა წარედგინა, ხოლო სანქცია სისხლის სამართლის სასამართლოს დაეკისრებინა და სანქციების რეესტრში

⁷⁸ ამასთან დაკავშირებით *Wegner, Carsten*, ZRP 1999, 186, 187 f.

⁷⁹ Auszug aus dem Abschlussbericht der Kommission: Einführung einer Verbandsstrafe (Strafbarkeit juristischer Personen), in: *Hettinger, Michael* (Hrsg.), Reform des Sanktionenrechts, Band 3: Verbandsstrafe, 2002, S. 351, 354 ff.

⁸⁰ ამასთან დაკავშირებით, იხ. მხოლოდ *Jahn, Matthias/Pietsch, Franziska*, ZIS 2015, 1, 1 ff.

⁸¹ Koalitionsvertrag zwischen CDU/CSU und SPD, Deutschlands Zukunft gestalten, 18. Legislaturperiode, Dezember 2013, S. 101.

⁸² იხ. მხოლოდ *Schünemann, Bernd*, ZIS 2014, 7, 18.

⁸³ Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD, Ein neuer Aufbruch für Europa – Eine neue Dynamik für Deutschland – Ein neuer Zusammenhalt für unser Land, März 2018, S. 126.

⁸⁴ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც გსკპ.

⁸⁵ BR-Drs. 440/1/20, S. 1.

⁸⁶ BT-Drs. 19/23568, S. 7 ff.

⁸⁷ იხ. მხოლოდ die umfangreiche Stellungnahme zum Regierungsentwurf des Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz eines „Gesetzes zur Verstärkung der Integrität der Wirtschaft“ von Mitgliedern der Wirtschaftsstrafrechtlichen Vereinigung (WisteV), WiJ 2020, 117-166.

შეეტანა (§§ 54 გსკპ და შემდგომი პარაგრაფები). ამას გარდა, გაკრიტიკებულ იქნა პასუხისმგებლობის კონცეფცია. როგორც მოქმედი ასკ-ის 30-ე პარაგრაფი, გაერთიანებების სანქციონების კანონი უნდა ეფუძნებოდეს ე.წ. „შერაცხვის მოდელს“, რომელშიც ადამიანის ბრალეული ქმედება გაერთიანებას საკუთარ ქმედებად შეერაცხება. გაერთიანების სახელით მოქმედების შედეგად, ფიზიკური პირის ბრალს ენიჭება კოლექტიური მნიშვნელობა, რომელიც „გაერთიანების ბრალის“ ფორმით არის ნორმატიულად განერილი. მიუხედავად ამისა, კანონპროექტი ბევრად სცილდებოდა არსებულ სამართალს, რადგან გაერთიანებას არა მხოლოდ ხელმძღვანელი პირების, არამედ „არახელმძღვანელი“ პირების ბრალიც შეერაცხებოდა (§ 3 აბზაცი 1 გსკპ). ეს გამოიწვევდა მკაცრ პასუხისმგებლობას,⁸⁸ რომელიც ამერიკული სამართლის სუბსიდიური პასუხისმგებლობის (vicarious liability) მოდელს ეფუძნება, თუმცა გერმანულ სამართალში ბრალის პრინციპის დარღვევად უნდა შეფასდეს: ვინაიდან გაერთიანება მხოლოდ მისი ხელმძღვანელი პირების მიერ იმართება, გაერთიანებას მხოლოდ მათი ბრალი უნდა შეერაცხოს, როგორც საკუთარი.

რამდენადაც კორპორაციული დანაშაულის შეჩერების შესაძლებლობამ არსებული ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა სამართლის ინსტრუმენტებით ლიმიტს მიაღწია, კანონმდებელი ისევ უნდა გააქტიურდეს. რჩება იმედი, რომ გსკპ ფუნდამენტურად გადამუშავდება და კონსტიტუციურ საფუძვლებთან შესაბამისი იქნება.

XI. დასკვნა

გერმანელი კანონმდებელი გასული ორი ათწლეულის განმავლობაში, ძალზე აქტიურობდა, რაც გამოწვეული იყო საერთაშორისო და ევროპული შეთანხმებებით (მაგალითად, კორუფციასთან დაკავშირებით), ევროკავშირის სამართლებრივი აქტებით (მაგალითად, ინსაიდერული ვაჭრობა და ბაზრის ბოროტად გამოყენება) და მოვლენათა განვითარებით, რომლებიც საზოგადოებრივად საშიშად იქნა აღქმული (მაგალითად, თვითმკვლელობის კომერციული ხელშეწყობა). ზოგჯერ ხდებოდა დასჯადობის იმ ხარვეზების გამორიცხვა, რომლებიც გე-

რმანიის ფედერალური სასამართლოს მიერ უარყოფითად იყო შეფასებული (მაგალითად, კორუფცია ჯანდაცვის სფეროში). ამას გარდა, კანონმდებელმა გაითვალისწინა პრაქტიკული მოთხოვნები (ოქროს მონმის რეგულაცია), განახორციელა ნაკლოვანი რეგულაციების რეფორმა (ქონების ჩამორთმევა) ან ჰქონდა რეფორმის მცდელობა (გაერთიანებების სანქციონება). ის გარემოება, რომ გერმანიის ფედერალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომ გსკ-ის 217-ე პარაგრაფი გააუქმა, უკვე იმაზე მიუთითებს, რომ კანონმდებელი თავის მიზანს ნაწილობრივ გასცდა და მეტად პრობლემური ნორმები შექმნა. სხვა მხრივ, უნდა დაფიქსირდეს, რომ თანამედროვე გერმანული სისხლის სამართალი მეტწილად გამკაცრების ტენდენციით ხასიათდება. ამასთან, საყურადღებოა პროცესში სისხლის სამართლის მეცნიერების არასაკმარისი მონაწილეობა, რასაც ძალიან ნათლად აჩვენებს გაერთიანებების სანქციონების შემოღების ნარუმატებლობა. ახალი კანონით უნდა ჩამოყალიბებულიყო გადამეტებულად მკაცრი (და საბოლოოდ არაკონსტიტუციური) გაერთიანებების სანქციონება, ნაცვლად იმისა, რომ მოქმედი სამართლის ნაკლოვანებები სამეცნიერო ექსპერტიზით მოგვარებულიყო. სასურველია, რომ სამომავლოდ სისხლის სამართლის მეცნიერება საკანონმდებლო პროცესში უფრო ინტენსიურად ჩაერთოს, რადგან კანონპროექტების დეტალური განხილვით თავიდან იქნება აცილებული განმარტებისა და გამოყენების სირთულეები, რაც გაზრდის სამართლებრივ უსაფრთხოებას და ამასთან, განტვირთავს მართლმსაჯულებას.

ამის საპირისპიროდ, სირთულეები ჰქონდა ლიბერალურ ტენდენციებს. (არასწორ) განვითარებებზე თანამედროვე გერმანელი კანონმდებელი აქციონისტურად, ახალი სისხლისსამართლებრივი ნორმებით ან არსებულის გამკაცრებით რეაგირებს. ამის შედეგად, მოხდა სახელმწიფოს „ბასრი მახვილის“ ინსტრუმენტალიზაცია. დროისთვის შეუსაბამო სისხლისსამართლებრივი ნორმების დაძლევა, როგორც ეს 1998 წელს სსრმკ-ის მეშვეობით მოხდა – პირიქით, ნაკლებად პოპულარულია და ამგვარი შემსუბუქების ამომრჩველისთვის ახსნა აშკარად რთულია. ამის საპირისპიროდ, დეკრიმინალიზაციის არსებითი იმპულსები გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოსგან მოდიოდა, რომელმაც, მაგალითად, თვითმკვლელობაში დახმარების სფეროში კონსტიტუციურსა-

⁸⁸ შეად. მხოლოდ *Eggers, Tobias*, BB 2019, 3010, 3011.

მართლებრივად გარანტირებული ზოგადი პიროვნული უფლება გსსკ-ის 217-ე პარაგრაფის მოქმედების დაძლევის გზით უზრუნველყო. აღნიშნული სასამართლო პრაქტიკა, სავარაუდოდ, ასევე გავლენას მოახდენს მსხვერპლის თხოვნით მკვლელობაზე (§ 216 გსსკ). ამას გარდა, საზოგადოებრივ დისკუსიებს შეუძლია „ნმენდის“ პროცესი გამოინვიოს, რასაც გსსკ-ის 219a-ე პარაგრაფის მაგალითი აჩვენებს. მოსალოდნელია, რომ „შუქნიშნის კოალიცია“ სხვა გეგმებსაც შეასრულებს. კოალიციურ ხელშეკრულებაში მან, მათ შორის, კომისიის შექმნა დააანონსა, რომელიც „აბორტის სისხლის სამართლის კოდექსის მიღმა რეგულირების, ასევე, კვერცხუჯრედის დონაციისა და ალტრუისტული სუროგაციის ლეგალიზაციის შესაძლებლობას გადასინჯავს“.⁸⁹ ამ სფეროში საზოგადოების შეცვლილი შეხედულებები და მედიცინის პროგრესი კი ლიბერალური რეფორმების სასარგებლოდ მეტყველებს.

⁸⁹ Koalitionsvertrag 2021–2025 zwischen der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands (SPD), Bündnis 90/Die Grünen und den Freien Demokraten (FDP), Mehr Fortschritt wagen, Bündnis für Freiheit, Gerechtigkeit und Nachhaltigkeit, 2021, S. 92.